

KIRŞEHİR İLİ MADEN VE ENERJİ KAYNAKLARI

Kırşehir ili, İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak bölümünde yer almaktadır. İl topraklarını doğu ve güneydoğuda Nevşehir, güneyde ise Niğde ve Aksaray, batı ve güneybatıda Ankara, kuzeybatıda Kırıkkale, kuzey ve kuzeydoğuda Yozgat ilçeleri çevrelemektedir.

Orta Anadolu'da Sulakyurt, Yozgat, Sivas, Kayseri, Ulukışla, Niğde, Şereflikoçhisar ve Kırıkkale yerleşim merkezleri arasında kalan yaklaşık üçgen şekilli bir alanda yüzeylenen magmatik ve metamorfik kayalar buldukları coğrafi konum dikkate alınarak Orta Anadolu Kristalen Karmaşığı olarak tanımlanmıştır. Orta Anadolu Kristalen Karmaşığı metamorfik, magmatik ve ofiyolitik kayalardan oluşmaktadır. Bu kayalar arasında metamorfik kayalar karmaşığının en yaşlı birimini oluştururlar. Metamorfik kayalar Kırşehir'in kuzeyinde yüzeylenmektedir.

Orta Anadolu Granitoidleri olarak adlandırılan plütonik kayalar temele ait metamorfik birimler ile ofiyolitleri sıcak dokanaklarla kesmişlerdir. Baranadağ Granitoidi, Buzlukdağ ve Çayağzı Siyenitoidleri ile Kötüdağ Volkaniti bu kayaların tipik örnekleridir.

Batısında Tuz Gölü fay zone, doğusunda ise Orta Anadolu fay zone arasında kalan Kırşehir ili, set temel yer yer faylarla kırılmış olduğu için bunların yerlerinden oynamaları ile bazen yoğun depremler olmaktadır. Bu tektonik aktiviteler sonucu Kırşehir ili termal açısından önemli bir konumdadır. Kaynak suları yeni alüvyonlarla kaplı genç çöküntülerin bulunduğu alanda Neojen arazinin formasyon sınırında zuhur eder. Çöküntüde bulunan örtülü faydan gelen sular Neojen kalkerleri arasındaki hareketi ile soğuyup infiltrasyon sularla karışmaktadır. 40 derece sıcaklıkta olan suların çoğunu klorür oranına bakarak vadoz suların teşkil ettiğini söyleyebiliriz.

Kırşehir'de çeşitli madenler bulunmasına karşılık bunlar ekonomik nitelikte değildir. İlde en önemli madenler demir, florit, mermer ve kayatuzudur. Demir kaynakları Merkez ve Kaman ilçelerinde bulunmaktadır. Florit yatakları, Merkez, Çiçekdağı ve Kaman ilçelerinde olup, Kaman ve Çiçekdağı ilçelerindeki Florit damarlarının bir bölümünde zaman zaman üretim yapılmıştır. Merkez ilçe Kaman ve Mucur dolaylarında oniks mermer yatakları bulunmaktadır. Bu yataklardan zaman zaman üretim yapılmaktadır. Kırşehir'de ekonomik açıdan önem taşıyan doğal kaynaklardan biri de kayatuzudur. İldeki en zengin tuz yatakları, Tepesidelik ve Sekili'de bulunmaktadır. Çiçekdağı ilçesindeki 60.000 ton rezervli linyit yatakları ancak yerel gereksinimi karşılayacak boyuttadır. Tuğla-Kiremit hammadesi ise Çiçekdağı ve Akçakent ilçelerinde bulunur.

Yörede yayılım sunan iri kalsit kristalli masif kireçtaşları Bozçaldağ kuzeyinde bilyeli değirmende öğütülerek mikronize kalsit elde edilmektedir. Mikronize kalsit diş macununda, boya sanayinde, aşındırıcı olarak tekstil sanayinde, cıket sanayinde de kullanım alanları bulunmaktadır. Kırşehir ili Ankara çıkışında bu işletme 1990'ların ikinci yarısında itibaren üretimini sürdürmektedir. Kırşehir-Kaman-Savcılı bölgesinde %45.5 SiO₂, %44.30 CaO ve %6.25 ateşte kayıp içerikli 31.500.000 ton seramik sanayinde kullanılan vollastonit rezervi vardır.

Kırşehir ilinde bilinen 3 altın sahası vardır. Bunlardan Sıddıklıbüyükoba köyünde plaser altın, Savcılıbeyit'te orojenik altın varlığı bilinmekle birlikte ekonomik değildirlir. Bölgedeki en önemli altın yatağı Kırşehir Terziali sahasıdır. Sahada 1.1 gr/ton Au tenörlü 2.27 milyon ton görünür+muhtemel+mümkün rezerv saptanmıştır.

Sözü edilen yer altı kaynakları dışında Kırşehir ili jeotermal enerji hammaddeleri bakımından da zengin potansiyele sahiptir. Terme, Savcılı, Karakurt, Mahmutlu ve Bulamaçlı jeotermal alanlarında kaplıca, kaplıca tesisi ve sera ısıtılmasında kullanılmaya elverişli sıcak su kaynakları bulunmaktadır. Terme jeotermal alanında yapılan sondajlarla 29-57°C sıcaklık ve 700 lt/sn debiye sahip akışkandan 45.15 MW termal güce sahip jeotermal enerji ülkeye kazandırılmıştır. Bunun dışında jeotermal alanlardaki sondajlar sonucunda Bulamaçlı sahasında 32-40°C sıcaklık ve 4.5 lt/sn debili, Mahmutlu sahasında 73.2-76.5°C sıcaklık ve 120lt/sn debili, Karakurt sahasında 51°C sıcaklık ve 12 lt/sn debili, Savcılı sahasında ise 19-34.5°C sıcaklık ve 5.5 lt/sn debiye sahip akışkan elde edilmiştir.

ALTIN (Au)

Merkez-Terziali sahası

Tenör : 1.1 gr/ton Au,

Rezerv : 2.227.160 ton görünür+muhtemel+mümkün rezerv.

Kaman-Savcılı sahası

Tenör : 0.8 gr/ton Au,

Rezerv : 428.000 ton görünür+muhtemel rezerv.

ÇİMENTO HAMMADDELERİ (Çmh)

Kaman-Meşeköy Sahası

Kalite : Killi kalker,

Rezerv : Büyük potansiyel

DEMİR (Fe)

Merkez-Aşılımbel zuhuru

Tenör : % 15-27 Fe, % 4-8 Mn ve 5.5-24 SiO₂

Rezerv :1.402.000 ton muhtemel+mümkün rezerv. Tenörü düşük olduğu için saha işletilememektedir.

Merkez-Karakurt sahası

Tenör : % 24-31 Fe, % 6-16 Mn ve % 8-14 SiO₂

Rezerv : 1.520.000 ton görünür+muhtemel. Saha işletilmemektedir.

Kaman Sahası (Karataş Burnu, Hirfanlı Köyü, Barış Sırtı, Bugüz) Zuhurları

Tenör : % 20-55 Fe,

Rezerv : 408.000 ton görünür+muhtemel rezerv. Tenörün düşük olması nedeniyle sahalar işletilmemektedir.

Kaman-Durmuşlu Sahası

Tenör : % 52 Fe,

Rezerv :78.000 ton görünür + muhtemel rezerv. Geçmiş yıllarda bir miktar üretim yapılmıştır.

FELDİSPAT (Fİd)

Kaman ilçesi Hamitköy, Darıözü Köyü ve Kortumdağı Yatağı

Tenör : Siyenitlerde toplam alkali (K₂O+Na₂O) oranı % 10.76-10.89, fonolitlerde % 14.17-14.53. Yüksek Fe₂O₃ içerikli bu kayalar zenginleştirme sonrası seramikte alkali hammadde olarak kullanılabilir.

Rezerv : İl genelinde 38.825.000 ton görünür siyenit ve 567.300 ton görünür fonolit rezervi tespit edilmiştir.

FLORİT (F)

Kaman-Karahıdır, Bozada Sahaları

Tenör : Florit, kalsit, barit ve kuvars,%20-70CaF₂

Rezerv : 21.500 ton mümkün rezerv.

Kaman-Alişar, Kızılburun Sahaları

Tenör : % 20-70 CaF₂, cevher kaolen ve Mo ile birlikte bulunmaktadır,

Rezerv : 30.000 ton görünür+muhtemel rezerv.

Kaman-Bayındır Sahası

Tenör : % 35-73 CaF₂

Rezerv : 125.000 ton görünür+muhtemel rezerv.

Kaman-Yeniyapan Sahası

Tenör : % 75 CaF₂

Rezerv : 18.000 ton muhtemel rezerv.

Kaman-İsahocalı Sahası

Tenör : %20- 67 CaF₂

Rezerv : 42.000 ton görünür+muhtemel rezerv.

Kaman-Hamitköy Sahası

Tenör : ,%20-70CaF₂

Rezerv : 11.500 ton görünür+muhtemel rezerv.

Kaman-Durmuşlu, Toprakkaya Sahaları

Tenör : % 55 CaF

Rezerv : 27.000 ton muhtemel, 5.000 ton mümkün rezerv.

Çiçekdağ-Solakuşığı Sahası

Tenör : % 80 CaF₂

Rezerv : 200.000 ton görünür+ muhtemel rezerv.

KALSİT (Cc)**Kaman Sahası**

Tenör : % 98.00 CaCO₃

Rezerv :Bilinmiyor.

KİREÇTAŞI (Kt)**Kırşehir Seker Fabrikası'na ait Yatak**

Tenör : % 98.2 CaCO₃

Rezerv :Bilinmiyor.

KUVARS (Q)**Karacaören-İnst T., Aşığıyeldeğirmeni T., ekezağılı, Sarıtaş T. Sahaları**

Tenör : % 90-97 SiO₂, % 0.7-0.96 Fe₂O₃

Rezerv : 9.634 ton mümkün rezerv.

MERMER (Mr)**Kaman-KAMAN GRANİTİ**

Kalite :Granit, granodiyorit ve kuvars monzonit karakterini gösterir. Sertliğı 6-7, yoğunluğı 2.73 g/cm³, porozitesi % 0.806,

Rezerv :100.000.000 m³ jeolojik rezerv. Ayrıca Turkish Delight, Black Magic ve Cappadoccia granit olarak adlandırılan diğerk mermerlerdir.

TUĞLA-KİREMİT (TğKi)**Çiçekdağı, Kaman ve Boztepe Sahaları**

Kalite : İyi,

Rezerv : 1.776.640 ton muhtemel rezerv.

VOLLASTONİT**Kaman-Savcılı sahası**

Tenör : % 45.5 SiO₂; % 44.30 CaO ve % 6.25 Ateşte kayıp (düşük kalite)

Rezerv : 31.500.000 ton rezerv.

LİNYİT

YATAĞIN BULUNDUĞU YER	KİMYASAL ÖZELLİKLERİ (%)				REZERV (1 000 ton)				AÇIKLAMA
	SU	KÜL	KÜKÜRT	AİD KCal/kg	GÖR.	MUH.	MÜM.	JEO.	
Arabinköy	25,00	10,00	---	4500	---	80	---	---	

JEOTERMAL

JEOTERMAL ALAN ADI	SICAK SU DOĞAL ÇIKIŞ ADI	DOĞAL ÇIKIŞ			SONDAJ			KULLANIM ALANI	KURULU TESİS	DEĞ. BEL.
		Sıcaklık (°C)	Debi (lt/sn.)	Potansiyel (MWt)	Sıcaklık (°C)	Debi (lt/sn.)	Potansiyel (MWt)			
TERME	Terme	40-41,5	12	-	29-57	700	45,15	Kaplıcada, kaplıca tesisi ve Kırşehir ilinin ısıtılmasında	Şehir ısıtması Termal turizm	*, **, *** , , ,
BULAMAÇLI-MAHMUTLU	Bulamaçlı	43-44,5	1,45	-	32-40	4,5	0,11	Kaplıcada, kaplıca tesisi ve sera ısıtılmasında	Termal tesis	*, **, *** , , ,
	Mahmutlu	63,5-70	22	-	73,2-76,5	120	20,3	Isıtma ve termal turizm	-	*, **, *** , , ,
KARAKURT	Karakurt Türbe Yarma	31-50	5	-	51	12	0,80	Kaplıcada	Kaplıca	*, **, *** , , ,
SAVCILI	Savcılı (Büyükoba)	34,8	4,5	-	19-34,5	5,5	-	Kaplıcada	Kaplıca	*, ** ,
MUCUR					33-37	37	0,6	Kaplıcada		**
AKPINAR	Derekenarı	27-32	-	-						**

* MTA, 1996. Türkiye Jeotermal Envanteri

** MTA, 2005. Türkiye Jeotermal Kaynakları Envanteri

*** DPT, 2001. 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı Madencilik Özel İhtisas Komisyonu, Enerji Hammaddeleri Alt Komisyonu Jeotermal Enerji Çalışma Grubu raporu, Not: Sondajlardaki potansiyel değerleri, kuyuların ilk üretim debilerinin toplamına göre hesaplanmıştır.